

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי י"ט ניסן תשע"ט | דף היומי בבלי: בכורות ז.

דף היומי בהלכה: מסימן שס"ט עד תחילת סימן ש"ע.

מוסר: חפץ חיים כלל ב' אות ג' עד אות ה'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

כנגד ארבעה בנים - לקט בענייני חינוך ממרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל | בשביל מה אנו צריכים חברים? | האדמו"ר שחולל דרמה בעיצומה של נסיעה בקו תל-אביב ירושלים | 'קרעה' את הים' וזכתה בישועה | 1620

והגדת לבנך

פעם, לאחר תפילת ערבית, ניגש אחד המתפללים ושאל: "איך מחדירים בילדים יראת שמים?". הזדקף רבינו ושאל בהתרגשות: "לך יש יראת שמים?! - כשתהיה לך יראת שמים, גם לילדים יהיה!..."

כנגד ארבעה בנים - לקט בענייני חינוך וענייני פסח, ממרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

כשבא לפני רבינו, אמר: "ראש הישיבה מורה תמיד שלא לסמוך על הנכתב בעיתון. יש לי לכך ראיה". שהנה, כתבו בשמו דבר מופקע...

ענהו: "אמת שאין לסמוך על הכתוב בעיתון, אבל הפעם זה נכון... תשאלו איך הצלחתי לנהוג כך. והתשובה, שתמיד עמדו לנגד עיני דברי הגמרא, שרבן יוחנן בן זכאי היה קטן תלמידיו של הלל הזקן, וכל התורה שבידינו היא ממנו. ותמיד אני חושב על כל תלמיד, ולו החלש ביותר, אולי הוא יהיה רבן יוחנן בן זכאי של הדור הבא!..."

סח מקורב רבינו ואיש אמונו, הגה"צ רבי חזקיה מישקובסקי שליט"א, המשגיח ד'ארחות התורה: נודע לי שאחד המקורבים ביותר לרבינו נתקל בסרוב בבואו לרשום את נכדו לתלמוד תורה מעולה. נכנסתי וביקשתי רשות לבקש בשמו מההנהלה שיקבלו את הילד.

שאל רבינו: "ביקשו ממך להתערב, או שאתה מבקש על דעת עצמך?".

רבינו נשאל: כשיש בשולחן הסדר ילדים בגילאים שונים, לגדולים - הדברים פשוטים, הם כבר בבחינת חזרה. האם ידבר כפי הנצרך לגדולים, או לפי הקטנים?

ענה: הוא יכול לדבר לקטנים, וזה בכלל לא יזיק לגדולים...

ונשאל: האם גם לבנות זה אותו חיוב?

ענה: למה לא? זה אותו חיוב! אמנם אינו צריך ללמוד איתן ש"ס, אבל אמונה בה' ובהשגחתו - חיובנו לעשות רצונו ולעבדו, זה נצרך גם לבנות. החפץ חיים היה אומר את ההגדה ומתרגמה לאידיש, כדי שגם הנשים יבינו (פרי חיים, גליון ר).

אברך שאל את הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליט"א, תלמיד רבינו: "קראתי בעיתון שראש הישיבה אמר בכנס חינוך, שמעולם, בכל שנותיו כראש ישיבה, לא העדיף את התלמיד הכשרוני על פני הבינוני והחלש". והשתאה: "האם הוא מלאך?! והרי אני אב לכמה ילדים, ואוהב את כולם, ואיני מצליח שלא להתפעל יותר מהבן הכשרוני והמבריק!".

ענהו: "איני יודע, אכנס ואשאל".

ענה שלא בקשו ממנו. זו יוזמתו.

"אם כן, תניח לענין. אילו היה מבקש, זה היה שונה. יש לי הכרת הטוב כלפיו. אבל אם לא ביקש, מוטב שלא להתערב".
עודנו עומד לפני רבינו, הגיע אדם לא מוכר. סיפר שהוא בעל תשובה, ונתקל בקשיים לרשום את בנו לאותו תלמוד תורה. פנה רבינו להגר"ח מיישקובסקי להסדיר את הענין. להורות בשמו לקבל את הילד.

לא התאפק ושאל: מדוע במקרה הקודם נמנע מהתערבות, וכאן פועל בכל התוקף?

ענה רבינו: "איך לא תבין - הראשון יצליח להכניס את בנו לתלמוד תורה. אם לא לזה, אזי לאחר. אלא מאי, הוא רוצה להכניסו לתלמוד תורה זה בדווקא. אם נענה בסרוב, הרי זה משום שהרישום גדול, ואיישו את כל המקומות. אם אתערב למענו, ידחו ילד אחר, ואין דוחין נפש מפני נפש.

"אבל הורה זה, מי ידאג לו? כשם שדחוהו כאן, עלולים לדחותו במקומות אחרים. אין לו קשרים ואין לו השפעה. הוא מכיר כתובת אחת, אני כמו אבא בשבילו. ואב תמיד מתערב עבור בנו!"

(מפי השמועה)

בעת הרישום לשיבות, יש התלבטויות. לשיבת 'אורחות תורה' יש כתובת. המשגיח הגה"צ רבי חזקיה מיישקובסקי שליט"א, עלה ונועץ וקיבל תשובות חדות וברורות. הגיע לאחד השמות ואמר: "בחור כשרוני, משפחה נפלאה, ומלא בעיות". סיפר, ואין פלא בכך שנרתע. שאל, ליתר ביטחון.

שמע רבינו ואמר: "תבררו עוד".

כעבור כמה ימים, חזר ואמר: "אני מודה לראש הישיבה, שהורה להמשיך ולברר". התברר שהבעיות הידועות היו כקצה קרחון. ים של בעיות יש שם. תסבוכת נפתלת.

אמר רבינו: "נו, עכשיו שאתם מכירים היטב את הבחור ויודעים מה בעיותיו, תדעו להתמודד עמן. אם ילך לשיבה אחרת אף אחד לא ידע אותן, ואיך יעזרו לו?!"

(מוסף יתד, ד' טבת תשע"ח, כח)

ואחד תם

סיפר הגה"צ רבי אשר יחיאל קסל שליט"א, שכאשר כיהן כמשגיח בשיבת 'בית אחיעזר' באשקלון, למד שם בחור נפלא, מתמיד ושקדן, אבל חלש בכשרונותיו. למרות שקידתו נכשל במבחנים לשיבות הגדולות, ורק ישיבה אחת לבחורים חלשים נאותה לקבלו, בתנאי שאביו ישלם לאברך שיקדמו. התנאי פגע בו. יום אחד הגיע קורן: נפתחת ישיבה חדשה למצוינים, והסכימה לקבלו!

אמר לו המשגיח: "איוועץ בענייך במרן ראש הישיבה?".

שמע רבינו ואמר: "מקומו של הבחור בשיבה החלשה, והוא

זקוק לאברך שיקדמו. זו טובתו, ושם יצליח. מחמיא לו שקיבלוהו בישיבה למצוינים. אומר לך מדוע קיבלוהו ומה יקרה: ראש הישיבה רוצה שידעו שהוא פתח שיעור גדול, עם כמה עשרות בחורים. לכן קיבלוהו. אבל יעברו כמה חודשים, הישיבה תרכוש את שמה הטוב, הלימודים יהיו ברמה גבוהה והבחור לא יעמוד בה, ולא ישיג חברותות מתאימות. ראש הישיבה יראה שאינו מתקדם ואין לו את הכלים לעזור לו, ויוציאו מהישיבה. הישיבה הראשונה שקיבלה אותו בשעתו ולא הגיע - תסרב לקבלו, וימצא עצמו ללא מסגרת..."

למותר לציין שתחזיתו של רבינו התקיימה במלואה. הבחור הסתנוור מהישיבה למצוינים, הלך אליה ונכשל בה, הוזנח ונפלט. פנה אל המשגיח לעזרה, והמשגיח בא לפני רבינו, שאמר: "ראש הישיבה הראשון שקיבלו אשתקד, עשה זאת לשם שמיים. ידע שהוא חלש, וביקש לעזור לו. תפנה אליו ותאמר לו שהיית אצלי. התפעלתי מנכונותו לקבלו בשנה שעברה, והבעתי תקוותי שיאות לקבלו עתה".

ואכן הסכים, ורבינו אמר למשגיח: "הגמרא אומרת (פסחים נ ע"א) שבעולם העליון 'עליונים למטה ותחתונים למעלה'. לראש הישיבה למצוינים שלא התמודד עם הבחור החלש - יש שם וכבוד בעולם הזה, ומי יודע מה יהיה עמו בעולם הבא. ולראש הישיבה החלשה אין כאן כבוד רב, אבל שם יהיה ברום המעלה!".

(מפי השמועה)

ופעם לאחר תפילת ערבית, ניגש אחד המתפללים ושאל: "איך מחדירים בילדים יראת שמים?".

הזדקף רבינו ושאל בהתרגשות: "לך יש יראת שמים?! - כשתהיה לך יראת שמים, גם לילדים יהיה!..."

(נר לשולחן שבת, גליון תקצב)

מעשה בבחור שהגדיש את הסאה. המשגיח פנה אל רבינו שהורה להבליג ולנקוט בדרכי נועם, שרק החמירו את המצב. המשגיח התמרמר ושאל עד מתי. עד מתי יסבול הוא, יסבלו הרבנים והחברים, ונענה: "אין גבול. גם אתה רוצה שהקדוש ברוך הוא יסבול אותך על כל מגרעותיך..."

יום אחד אמר לרבינו: "זהו! אין לי עוד כח לסבול! כלו כל הקיצים! התלמידים מתאוננים, הצוות סובל. ירשני, ואחפש לו ישיבה אחרת!".

להפתעתו, הסיט רבינו את הנושא: "מה גובה משכורתך?"

מה זה שייך לכאן, אבל נקט בסכום.

"ומזה אפשר לגדל משפחה?". מעניין מי השואל, מי שהיה די

לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת...

המשגיח חייך במרירות: "בדוחק, אילו היו משלמים. המצב

בישיבה קשה, וכבר חצי שנה לא שילמו".

"אז ממה חיים?", איזו דאגה אבהית.

"מגלגלים חובות", ענה המשגיח.

"חכה רגע", אמר רבינו ונכנס לחדר השני. כעבור רגע חזר, וצרור שטרות בידו: "יש כאן משכורת של חצי שנה. בהלוואה. כששלמו בישיבה, תחזיר. בנתיים, תחזיר את החובות הדוחקים. ביתר - תחיו".

הופתע ונרתע: "הרב! לא ביקשתי! לא עבור זה באתי! הגעתי בענייני של הבחור..."

"אני יודע", אמר רבינו. "אבל חשבתי לעצמי: הבחור מצריך כוחות נפש רבים, בכך אין ספק, ועד עכשיו התמודדת בהצלחה. מה קרה עכשיו שכשל כוחך? כשסיפרת שהמצב בבית דחוק, ואתה בעל חוב - הבנתי. כשהאדם טרוד, הוא מאבד את הסבלנות. זה נכון לגבי הורים, ונכון לגבי מחנכים. והרי אני חייב בהצלת הבחור כמון. אני יכול ליטול חלק בטיפול בו, אבל אני יכול להסיר ממך את הטרדות..."

ובמשך השנים, בכל פעם שהמשגיח הגיע - התעניין אודות הבחור. גם כשעלה לישיבה גדולה, הוצרך המשגיח להתעניין אודותיו לפני פגישותיו עם רבינו עד שבישר על נישואיו!... ובענייני המלבושים. אב נסער בא לפני רבינו, הציג לפניו שלל כיפות קטיפה שחורות. האחת מלופפת בסרט בד, והשניה ללא סרט, אופנתית וחדשנית. אמר: "ראש הישיבה רואה הבדל בין שתי הכיפות?"

"לא", ענה רבינו. "אז מדוע מתנכלים בתלמוד תורה לבני, שהחליף לכיפה בלי סרט. למה דרשו ממנו להחליף את הכיפה, או את תלמוד-התורה?!", הזדעק האב.

"אני רואה הבדל", חזר רבינו ואמר. "ואתה רואה הבדל ביניהן?"

"ודאי שלא!"

"והבן, רואה הבדל?"

"גם הוא לא!"
"וההנהלה, מבין אני, רואה הבדל..."

"כן, זו השאלה"

"אז אם הם רואים הבדל ואתם אינכם רואים, מה אכפת לכם ללכת עם הכיפה שהם מעדיפים?"...

(מפי השמועה)

מרור

רבינו הפסיק לאכול 'חזרת' [חריין] בליל הסדר, בהוראת הרופאים. אסרו, ואינו רוצה להכנס לחשש סכנה. הביאו לו חסה ועולשין, ולא מצא בהם מרירות. העידו בפניו שהם מרים, וחוש הטעם הכזיבם, ואמר שהבין את הסיבה: האנשים רגילים לאכול דברים מתוקים, לפיכך דבר תפל נדמה להם כמר. אבל הוא, שאינו אוכל דברים מתוקים, אפילו המצה נדמית לו כמתוקה, ובחסה אינו חש שום מרירות.

והסתפק: האם משום שלרוב האנשים נדמית כמרה, נחשבת גם אצלו למרור? או שהואיל ואינו חש בטעמה המר הרי זה בגדר: "בלע מרור, לא יצא", כי אינו מרגיש הטעם.

לפיכך מברך בנו על חזרת, ומוציאו בברכה.

(צדיק כתמר יפרח, שכז)

השיגו לרבינו עלי חזרת [חריין] וברך עליהם, ואמר שלראשונה בחייו הרגיש מרירות החזרת. שתמיד מרגישים רק חריפותה, והיא מבטלת את המרירות, ובעלים מרגישים את המרירות.

(כאיל תערוג, גליון לב, פסח תשע"ד)

(מתוך הגדה של פסח 'אהלי תורה')

* דף היומי בבלי

* דף היומי בהלכה

* ווארט או סיפור לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

"התלמידים מתחילים לענות על השאלה, אבל בדרך כלל רק לאחר מאות הצעות עונה ילד את התשובה שלה אני מצפה: 'אנחנו צריכים חברים - כדי לעזור להם'..."

"כל דכפין ייתי וייכול" - איך נוכל להרגיל את ילדינו לנתינה? | הרב חיים ולדר

1. במופעים שאני עורך מפעם לפעם בבתי ספר אני מציג בין השאר בפני התלמידים את השאלה הבאה: "מהו הדבר שבגללו אתם רוצים ללכת לבית הספר, חוץ מהלימודים?". התלמידים מתחילים לזרוק תשובות: "הפסקות", "משחקים", והתשובה הזוכה (בפרס) היא "חברים". ואז אני שואל: "מדוע באמת 'חברים' זה משהו שכל כך חשוב לנו?".

התלמידים מתחילים לענות (זה אגב מרתק לשמוע תשובות של ילדים מכיתות א-ח על עניינים שברומו של עולם. זה מפתיע ומאלף. נסו את זה בבית), והתשובות הן: "חברים זה נעים", "לא נחמד להיות לבד", "הם יכולים לעזור לנו", "לשחק אתנו", "שלא ישעמם לנו". אחרי עשרים תשובות, אני חוזר על השאלה ומבקש מכולם לענות לי "תשובה ערכית יותר". ואז הם עונים: "אפשר ללמוד איתם", "אנחנו יכולים לספר להם סודות", "אפשר לחלוק את הרגשות", "או חברותא או מיתותא", "הם יכולים להקשיב לנו", "הם יכולים לעזור לנו בלימוד" ועוד ועוד...

דקות ארוכות חולפות ואני שוב ושוב מבקש "תשובה ערכית לשאלה מדוע אנחנו זקוקים לחברים", ולאחר מאות הצעות יענה ילד בודד את התשובה שלה ציפיתי: אנחנו צריכים חברים "כדי לעזור להם" או "לעזור ולקיים בהם מצוות ואהבת לרעך כמוך".

ולזה אני מוסיף שהדרך היחידה שילד יכול לבטא את מידותיו הטובות - זה על ידי נתינה, ולא על ידי קבלה.

2. אני תמיד מוצא את עצמי מופתע, מדוע לוקח לי כל כך הרבה זמן להוציא מהם את התשובה הערכית. אני חייב לציין שאני נותן להם אינספור רמזים, עבים מאד. "אתם אומרים לי מה חברים נותנים לכם. מה אתם מרוויחים מהחברים. תנו לי משהו ערכי". ועדיין הם לא מגיעים לתשובה המבוקשת, למרות שהיא נמצאת כחוט השערה מהם (והתשובה כרוכה בפרס שווה). מדוע הם לא מפסיקים לירות תשובות מהם מרוויחים, ולא עוצרים לרגע, גם לאור רמזי לחשוב מה החברים יכולים להרוויח מהם.

יהיו שיסבירו שילדים באופן טבעי חושבים תחילה על עצמם. ההסבר הזה מעוגן בתהליך הטבעי של התפתחות הילד שלא ניכנס אליו כרגע, אך בתקציר ניתן לומר שכל תינוק חווה בחודשי חייו הראשונים שלב המכונה "שלב האשליה", במהלכו הוא בטוח שהוא קיסר כל יכול, ולא נברא העולם אלא בשבילו. התפישה הזו מעוגנת במציאות חייו באותה תקופה, מפני שכל פעייה רכה שלו תזניק את הוריו לספק לו מה שהוא צריך וגם מה שהוא לא צריך. אם התנהגות זו הייתה נמשכת לאורך שנים היינו מקבלים יצור

אנוכי שבכלל לא אכפת לו מהסביבה, רק צרכיו הוא. למרבה החסד, לאחר כמה חודשים מגיע "שלב ההתפכחות", זהו השלב בו הוריו של הילד שומעים שהוא בוכה, אך אומרים לעצמם "נסיים משהו ואז ניגש אליו". בתחילה, זהו משבר גדול עבור הילד שסבור שהוריו אינם בין החיים, שהרי התרגל שכל צעקה שלו הם כאן. אך עם הזמן הוא לומד שגם אם ההורים שלו אינם זמינים מהרגע לרגע, הם עדיין "שם בשבילו".

אז אמנם הוא מתפכח ומתאים עצמו למציאות החיים. אז אולי הוא לא יתפוס את הוריו כמשרתים (אלא אם כן הוריו מתעקשים לשמור על שלב האשליה, ויש הורים כאלה) אך עדיין חסר משהו כדי לגרום לו "לחשוב על האחר".

3. באחד המופעים שאלתי את השאלה הזו, "מדוע חברות כל כך חשובה לנו?" והילד הראשון שהצביע אמר לי: "כדי שנוכל להעניק להם. לתת להם. לקיים בהם מצוות ואהבת לרעך כמוך".

הוא, כמה שהתלהבתי. "אתם יודעים", אמרתי לתלמידים, "בדרך כלל לוקח לי כמעט עשר דקות להגיע לתשובה הזו, וכאן, בפעם הראשונה מזה עשרים שנה, שהילד הראשון פשוט קם ועונה את התשובה. היי, מה אתם צוחקים, אני רציני בזה" (לא הבנתי מדוע מאות התלמידים התגלגלו מצחוק).

"הוא היה במופע שלך לפני חודשיים", צעק מישהו, "הוא פשוט ידע את התשובה..."

הפעם הבנתי והצטרפתי אל צחוקם (הוא קיבל את הפרס, ולו כניחומים על כך שצפה במופע שלי פעמיים...). אבל בדרך הביתה הבנתי שעליתי על משהו. לפתע הבנתי שרוב בני האדם (לא רק ילדים), אם ישאלו אותם "מדוע צריכים חברים?", יענו את התשובות הרגילות, "כי נותנים לנו ועוזרים לנו ואנחנו לא לבד ויש עם מי להיות". הם יחשבו על עצמם, כי זה מה שרוב בני מאדם עושים. חושבים על עצמם.

אבל אחרי שאומרים להם פעם אחת, ראה זה פלא, כבר החשיבה שלהם משתנה והם יענו את התשובה הערכית. מדוע? כי אמרו להם. גרמו להם לחשוב על האחר, ואחרי שהם חשבו על האחר, אין צורך להסביר להם. זה כבר היה שם. רק הורידו את האבק מהידיעה הזו ששכנה אצלם. ובמילים אחרות: כדי לגרום לילדים שלנו לחשוב על האחר, עלינו פשוט לומר להם את זה. לחנך אותם לזה. להרגיל אותם בזה.

4. בילדותי היינו נוסעים באוטובוס מבית הספר לבית. אני לא זוכר מצב כזה בו ילדים לא קמו לזקנים. זה היה כל כך ברור,

שבכלל לא עשו מזה עסק. בשנים האחרונות אני מקבל יותר מדי תלונות על ילדים שפשוט ממשיכים לשבת, לא משנה מי יבוא או תבוא מולם. יש כאלה שפשוט יתעלמו, ויש שמעירים להם ואז פותחים פה גדול של חוצפה נוראה.

אין ספק שהדור שלנו, דור השפע, הביא אתו את הבעיות שלו. דור הילדים של היום הוא בפירוש חומרני יותר. חלק מזה אינו באשמתנו, המציאות היא זו שהשתנתה. בעולם של היום יש יותר חומרנים זמינים ובני השגה מאשר בעולם של לפני 40 שנה. עולם חומרני יוצר דור חומרני יותר. חז"ל לימדונו: "יש לו מנה, רוצה מאתיים".

כאשר מחנכים ומרגילים ילד לאיפוק, לאי כניעה לסיפוקים מידיים ולהתחשבות בסביבה, קרי: אביו, אמו, מוריו, אחיו, אחיותיו, אנשים זקנים, חברים וכדו', אנחנו נקבל ילד עם מידות טובות יותר. ילד שחושב לא רק על עצמו אלא גם על זולתו.

5. וכעת לכיוון המעשי: איך עושים זאת בפועל. כיצד מחנכים ילד לנתינה ולא רק לבקשה לחשוב על האחר ולא רק על עצמו, לשתף, או במילה שתמיד השתמשנו בה בתור ילדים: "לכבד". פשוט להרגיל כל ילד מאז גיל שנתיים "לכבד". להפריש משלו. לעשות את זה כמו הדבר הכי טבעי בעולם. יש חבילת ופלים? בואו נשאיר משהו לשכנים? שולחים את הילד עם פרי? אז שולחים עוד פרי "בשביל חבר".

מרגילים ילד לתת מטבעות לצדקה, ומסבירים לו כמה שזה עושה טוב לאחר, ובכלל, להפוך את "האחר" לעניין שלנו. של הילד. שיהיה אכפת לו מהאחר. שיתרגל לחשוב עליו. בבתים של חסד, זה כל כך ברור, שזה נבנה אצל כל ילד בתוך התבנית של הראש. ברור לו שמכינים אוכל למשפחות אחרות, ותורמים בגדים למשפחות אחרות, ושמביאים כסף למשפחות אחרות. מה שצריך לעשות זה להפוך את הבתים שלנו ל"בתים של חסד" על ידי מתן עידוד ותמיכה לכל נתינה מצד ילד לאחיו/לחבר/לשכן. הילד יזהה את זה כמשהו שמציב אותו במקום טוב וצדיק וחיובי, הוא ירצה

להיות שם, הוא יתרגל להיות שם.

6. אני רוצה לסיים בדיבור על. "חדוות הנתינה".

איננו מדברים על פזרנים (למרות שמרן הגראי"ל שטינמן צוק"ל, טען לי באדיקות ש"זו לא עבירה גדולה לתת יותר מחומש..."). אני מדבר על נתינה פשוטה, ברוחב לב, כזו שמשמחת את המקבל אך משמחת לא פחות את הנותן.

כשאני חושב על כך, ייתכן שהדרך להביא לחדווה כזו היא סוג של תחושת שלמות פנימית.

רמז על כך ניתן למצוא בדברי משה אל הקב"ה (במדבר י"א, י"ב): "האנכי הריתי את כל העם הזה, אם אנכי ילדתיהו, כי תאמר אלי שאהו בחיקך, כאשר ישא האמן את היונק...".

בני ישראל, למרות כל הניסים שעברו, נוהגים ככפויי טובה ברמה שלא ניתן להבין. משה מבין שאנשים שגדלו כעבדים, גם אם ימלכו, עדיין יהיו בתוך תוכם התחושות הבסיסיות של העבד: תחושה של "כל אדם לעצמו" ו"עלי לדאוג לעצמי, כי אם לא, מי ידאג לי". הביטוי "עבד כי ימלוך" מתייחס בדיוק לנקודה זו: אנשים שהתעשרו או הגיעו לגדולה, עדיין לא מסוגלים להשתחרר מ"העבד" שבתוכם.

7. לא צריך להיות מלך בשביל לא להרגיש עבד. לא צריך להיות עשיר בשביל לא להרגיש עני ואביון. אלה הם דברים שבנפש. דברים שמתעצבים מימי הילדות. ילד אינו צריך כסף או חפצים. ילד צריך אהבה וכבוד והערכה ויציבות, אכפתיות, נוכחות הורית, גבולות וסמכויות. כשהוא מקבל אותם יחד עם חינוך להיטיב, הוא לא יהיה לעולם "עבד", הוא לא יהיה לעולם "עני", הוא יהיה ילד עשיר השמח בחלקו. אם כן, הדרך לגרום לילדים שלנו להיות טובים ומיטיבים עוברת דרך המסלול הבא:

1. שיהיה להם טוב (וזה לא עולה כסף).

2. ללמדם את חדוות הנתינה, בעיקר דרך דוגמא אישית.

3. להרגילם פיזית בנתינה מאז שחר ילדותם.

4. לחבר אצלם את הנתינה עם שבח, כבוד ושמחה.

הסיפור היומי

**"זו היתה שעתה הגדולה של האחות המבוגרת
בת ה-31 שעדיין לא מצאה את זיווגה. היא באה
והגישה להוריה את כל הכסף שחסכה במשך
השנים, כדי שהשידוך של אחיה הצעיר לא יתפרק"**

מסירות הנפש המפעימה ש'קרעה את הים' והביאה ישועה

מספר הת"ח. "מה לא עשו הוריה וקרוביה כדי לסייע בידה במציאת השידוך, אבל עד כה לא הסתייע הדבר. והנה, לפני כמה חודשים עמד אחיה הצעיר, בחור מצוין בישיבה מצוינת, לפני גמר-שידוך עם בחורה מצוינת ומוכתרת במידותיה

את המעשה דלהלן שמענו מאחד הת"ח החשובים שהמקרה התרחש במשפחתו שלו, המתגוררת בחו"ל, והוא מהווה ממש מקור ראשון לכל הפרטים. "אחיינית שלי הגיעה לגיל 31 ועדיין לא מצאה את זיווגה",

שהשי"ת ישיב לי בכפל כפליים! הבת הצהירה שמצד אחד היא נותנת את הכסף בלב שלם, ומצד שני אינה עושה שום תנאים עם הקב"ה. משראו ההורים את עוזו גבורתה של בתם הצדקנית, והבינו שלא יעלה בידם להניאה מהמעשה הגדול והנורא הזה, לקחו את הכסף, והודיעו להורי הבת שהצליחו להשיג את הסכום שביקשו, והשידוך יצא אל הפועל, לשמחת לב כולם.

"והקב"ה ראה את הכל, וידע גם כמה מאמצים השקיעה הבת הצדקת עד שהגיעה לסכום כסף כה גדול של חסכונות, והשיב לה אכן בכפל-כפליים. לא עבר זמן קצר ולבת המבוגרת הוצע בחור מעולה בתורתו ובמידותיו, המתגורר באותה עיירה בחו"ל. בחור זה לומד באחת הישיבות המובחרות, בן 26 בלבד. בתוך ימים ספורים נשברה שם צלחת, ותרב השמחה עד מאוד.

"אבל את ה'צימוק' העיקרי, עדיין לא אמרנו. למרות שהבחור היה צעיר ב-5 שנים מהבת, ולמרות שלפי 'המקובל' הצד של הבחור לא נותן סכום כסף גדול, הרי בשידוך המדובר נתנו הורי הבחור המצוין את כל הכסף הדרוש, עד הפרוטה האחרונה. לאחר ששמעו על המעשה הנאצל, והבלתי ייאמן של הבת שמסרה את כל חסכונותיה על מנת להציל את השידוך של אחיה, הבינו שיש להם כאן עסק עם 'סחורה אל"ף-אל"ף', בת מופלגת במידות טובות, ונתנו את כל הכסף".

דומה שאין צורך כלל להוסיף מילה וחצי-מילה על המסקנות היוצאות מהסיפור הנ"ל. צריך רק להדגיש ולציין שגם בדור היתום שלנו אפשר עדיין למצוא יהודים צדיקים, המוכנים למסור כל אשר להם עבור הזולת. הרי אם נבחן את המקרה בעיני בשר, כמעט שאי אפשר להאמין שהדבר התרחש במציאות... ובכל זאת, הנה גם בתקופה כשלנו, המאופיינת בכך שאנשים דואגים לעצמם ושוכחים את זולתם - קמה בת ישראל צדקנית ומוכנה למסור את כל אשר לה לזולת.

(קול ברמה - בטאונה של רמת אלחנן ניסן תשע"ט)

ובמעלותיה. אפס, כאשר התיישבו ההורים משני הצדדים לסכם על הענין הכספי, התברר שאבי-הבחור אינו משופע בכסף, והסכום שהיה יכול להתחייב, לא כפי שציפו. הורי הבת, מששמעו את הענין, נטו לפרק את השידוך, באמרו ש'עד כדי כך לא העלינו בדעתנו; נכון שאנחנו, כהוריה של הבת, נותנים את רוב הסכום, אבל ברצוננו שגם הצד השני ישתתף בסכום מכובד'. למרות שהשידוך המוצע היה נראה מאוד מתאים, ושני הצדדים התאימו האחד לשני, אמרו הורי-הבת שאין להם ברירה אלא לפרק את העסק.

"הצער במשפחת הבחור היה גדול, אבל לכאורה לא היתה שום ברירה, כיון שאבי הבחור לא סיפק את מה שביקשו.

"זו היתה שעתה הגדולה של האחות המבוגרת בת ה-31. הצדקת הזו באה אל הוריה, הגישה להם סכום-כסף גדול במיוחד, ואמרה להם שהיא מוכנה להעניק את כל הסכום הזה לאחיה, כדי שהשידוך המצוין לא יתפרק. היא עובדת במשרה רווחית, ומדי חודש משתכרת בסכום גדול, וכיון שעדיין לא זכתה לבנות את ביתה-שלה, הצליחה לחסוך במשך השנים סכום כסף גדול במיוחד שהסתכם ברבבות דולרים, ואת כולו הגישה עתה להוריה על-מנת לספק את דרישת הצד השני.

"ההורים, שהיו המומים מגודל צדקותה של הבת המבוגרת, ניסו לשכנעה שלא לעשות זאת. 'הרי את בעצמך תצטרכי את הכסף הזה, בבוא השידוך שלך, ואיך תשאירי עתה את עצמך בלא-כלום?' - אבל היא מיאנה לשמוע, והפצירה בהוריה שיקחו את הכסף. ההורים המשיכו לנסות ולשכנעה, ואמרו לה שלאחיה הבחור יש שם מצוין, והוא באמת בחור משכמו ומעלה, וגם לומד בישיבה מובחרת, 'ואם השידוך הזה יתפרק, נוכל למצוא בעז"ה שידוך אחר, שבו לא יתעקשו כל-כך על הנושא הכספי, ומדוע את צריכה להפסיד את כל הכסף שחסכת לעצמך?!"

"להפסיד?! - תמהה הבת, 'וכי אם אני נותנת ומעניקה לאח שלי את הכסף, אפסיד מכך שחסכת?!' אני מאמינה בלב שלם

יהלומים מגדולי ישראל

הנהג הכריז שהוא נוסע מיד לתחנת המשטרה הקרובה על מנת שיעצרו את הרבי בגין מעשהו. שמע הרבי את דברי הנהג והכריז בקול: "נו, לזה אני מחכה, שתיסע למשטרה כדי שאוכל לקדש שם שמים ברבים"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מספר על מעשהו של האדמו"ר מסטרופקוב זצ"ל שגרם לקידוש שם שמים

ניגש האדמו"ר לנהג ודרש בתוקף להסיר את התמונה, באמרו: "אני משלם על הנסיעה בכסף מלא, ואין כל הצדקה לכך שאיאלץ לטמא את עיני בתמונה זו", הנהג סירב, וגם לאחר שהרבי דרש פעם שניה ושלישית, עמד בסירובו והתעקש שלא להוריד את התמונה המכוערת. מה שקרה לאחר מכן גרם לסערה רבה באוטובוס.

אלוקי אבי וארוממו.

לפני שנים רבות הזדמן לי פעם לנסוע באוטובוס מתל אביב לירושלים, כשהאדמו"ר מסטרופקוב זצ"ל ישב לידי, והנה הרים לפתע הצדיק את עיניו הקדושות והבחין שבאוטובוס תלויה כרות פרסומת עם תמונה מאד לא צנועה

ושאלוהו לאמור: מי אמר לך להסתכל בתמונה?... והרבי, בחכמתו, השיב להם: כל אחד עם היצר הרע שלו. לכם יש יצר הרע קטן, ולי יש יצר הרע גדול... תוך שהוא לוחש באזני את מאמר חז"ל (סוכה, דף נ"ב עמוד א') "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו".

אחר כך מצאתי ברי"ף (מסכת קידושין, דף י"ג בדפי הרי"ף) הכותב שאדם יכול לשלוט על כל איבריו, לבן מעיניו, שאינם ברשותו. וכך גם כותב הר"ן (נדרים דף לב ע"ב) "שבתחילה המליכו הקב"ה על איבריו שהם ברשותו ליהזר מעבירה, אבל עיניו ואזניו של אדם אינם ברשותו, שהרי על כרחו יראה בעיניו ובאזניו ישמע", וכו'. וכן הוא ברא"ש שם.

האדם מצווה אמנם שלא להביט בדברים רעים, אך הקב"ה ברא את האדם כך שלא תהיה לו שליטה מלאה על העיניים, זאת ניתן ללמוד מתוך מה שמסופר שם בגמרא שרב יוסף עשה עצמו סומא, משום "דלא מצי קאי דלא לאיסתכולי בר מד' אמות דיליה".

האירוע כולו, והדברים חוצבי הלהבות שיצאו מפיו של האדמו"ר מסטרופקוב, גרמו לקידוש שם שמים עצום, עד שבטוחני שכל מי שהיה באוטובוס באותה נסיעה מתל אביב לירושלים, לא שכח את דברי הרבי לעולמים.

בצורה כזו אפשר להרבות בתלמידים גם בלי השקעה גדולה... ברוכים הם הצדיקים שכל דיבוריהם והנהגותיהם נועדו לקדש שם שמים, ולהרבות תורה בעם ישראל, ובזכותם יש גשמים.

(חשוקי חמד - ברכות)

לתדהמת כל הנוסעים ניגש האדמו"ר אל מקום התמונה, תלשה מן הקיר וקרעה לגזרים!

הדבר עורר את זעמו של הנהג ושל חלק מהנוסעים, עד שהנהג הכריז שהוא נוסע מיד לתחנת המשטרה הקרובה על מנת שיעצרו את הרבי בגין מעשהו. רק שמע הצדיק את דברי הנהג והכריז בקול גדול: "נו, לזה אני מחכה... אני מחכה שתיסע למשטרה כדי שאוכל לקדש שם שמים ברבים, אני מחכה שתיסע למשטרה על מנת שאוכל לעשות מה שעשה פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, אני אסביר לשוטרים את מניעי לקריעת התמונה, ואדרוש שיתירו לי גם להבא לעמוד על זכויותי לנסוע בכספי המלא באוטובוס נקי...".

הרבי סיים את דבריו התקיפים וקרא לעבר קהל הנוסעים: "האם יעלה על הדעת להצר את רגלי ולדכא את שומרי התורה המשלמים מיסים בדיוק כמו כולם?!"

כיון שהדברים נאמרו בקול תקיף ובוטח, והרבי לא רק עשה מה שעשה אלא גם הסביר את מניעיו לפני עשרות הנוסעים שהיו באוטובוס, שרבים מהם הסכימו עם המעשה, ראה לבסוף הנהג את עצמו כמי שעומד להיות מבזזה ונכלם והבין שאם אכן יממש את איומו ויסע למשטרה, יצא הוא וידו על התחונה, כיון שכך, החליט הנהג לוותר על הרעיון, במיוחד לאחר שחלק מהנוסעים הפיקחים ובני הדעת, הגם שחזותם לא הוכיחה שהם שומרי תורה ומצוות, עמדו במקרה זה לצידו של האדמו"ר וטענו שהם בהחלט מבינים את מעשהו.

זכורני שכמה מן הנוסעים ניגשו לאחר מכן אל האדמו"ר

הדף היומי בהלכה

הדין המיוחד בעירוב חצרות למאפייה ולחנות מכולת

בעירוב חצרות, אין העירוב נחשב כחובה עבורו, אך דא עקא, שמאחר ונתן לבעל המאפייה כסף, כוונתו שקניית הפת תתבצע ב'קנין כסף', וממילא אף דעת בעל המאפייה להקנות לו דווקא ב'קנין' זה; ומדברנו, קנין כסף ללא משיכת החפץ, אינו מועיל במטלטלין, ונמצא שאין לאדם זה חלק בפת העירוב. ולדעת ראשונים אלו, דברי חכמים ברישא, אינם קשורים ל'סיפא' של המשנה, והם אמורים אף לשיטת רבי יהודה שעירוב חצרות נחשב כזכות לאדם; שהרי הטעם שהעירוב אינו חל הוא משום שקנין כסף אינו מועיל. וכן פסק בשולחן ערוך.

[שו"ע שסט, א, ומשנ"ב ב; ביאורים ומוספים דרשו, 1]

במשנה במסכת עירובין נאמר, שלדעת חכמים, הנותן מעות לבעל מאפייה, או לבעל חנות מכולת, ואומר לו: "כשיבואו בני החצר לקנות ממך פת ל'עירוב חצרות', זכה לי בעירוב, שיהא לי חלק עמהם, בתמורה לכסף זה" - לא קנה חלק בפת העירוב, והעירוב אינו חל. ובהמשך המשנה, מובאת מחלוקת בין חכמים לרבי יהודה: לדעת רבי יהודה, עירוב חצרות נחשב כ'זכות' לאדם, וניתן לערב עבורו שלא בידיעתו; ואילו לדעת חכמים, הוא נחשב כ'חובה' לאדם, ולכן לא ניתן לערב עבורו שלא בידיעתו.

ויש מהראשונים שפירשו את ה'רישא' של המשנה - שמכיון שאדם זה, שנתן כסף לבעל המאפייה, גילה דעתו כי הוא חפץ

אדם שנותן כסף תמורת חפץ - האם אנפת לו שה'קנין' בחפץ יתבצע בצורה של מתנה?

לי" (ולא "זכה לי"), מועיל זיכוי על ידי אחר בכל אופן שהוא, כיון שאמירה בנוסח זה היא כשליחות לערב עבורו באופן המועיל, והרי זה כאילו אמר לו בפירוש שיקנה לו את הפת בזיכוי, ולא בקנין כסף.

במה דברים אמורים? בבעל מאפייה וכיוצא בו, אולם, אדם רגיל, שאין דרכו למכור פת לאחרים - אף כשאומר לו "זכה לי", אין כוונתו שיקנה לו בקנין כסף, אלא שיזכה לו פת על ידי אחר; ולפיכך, אף אם זיכה לו את הפת בכלל שאר דיירי החצר, ולא זיכה לו במפורט - העירוב חל עליו.

[שו"ע שסט, א, משנ"ב א, ב, ג, ה, ו, רח, וביה"ל ד"ה אפילו; וראה היטב ביאורים ומוספים דרשו, 6-8]

בהמשך לאמור: אם זיכה בעל המאפייה את הפת של 'עירוב החצרות' על ידי אדם אחר לכלל דיירי החצר - אף באופן זה אנו מניחים שאין כוונתו לזכותו גם לאדם זה שנתן לו כסף, אלא שכוונתו להקנות לו את הפת בכסף שנתן לו, ו'קנין כסף' אינו מועיל, כנ"ל. (אך יש אומרים שבאופן זה חל עליו העירוב).

אולם, אם הזיכוי נעשה במפורש ובמפורט גם לאדם זה - העירוב חל עליו, שהרי נעשה בפת 'קנין' המועיל. ויש אומרים שאף באופן זה אין הזיכוי מועיל, כי מאחר ואדם זה נתן כסף, יתכן שאינו מעוניין לקבל את הפת בצורה של זיכוי, שהיא כצורת מתנה; ואילו הכסף אינו מועיל לקנין, כנ"ל.

ואם בשעת נתינת הכסף אמר אדם זה לבעל המאפייה: "עָרַב

עירוב חצרות - האם נחשב כ'זכות' או כ'חובה'?

ומכיון שלהלכה אנו נוקטים כדעת רבי יהודה שעירוב חצרות נחשב כזכות ולא כחובה, נמצא שאנו נוקטים להלכה גם שלא כדברי חכמים ברישא, כלומר, שהעירוב חל על אדם זה שנתן כסף לבעל המאפייה. ויש מגדולי האחרונים שכתב שניתן להקל כדעת רוב הראשונים הנ"ל.

אולם, (גם) לדעה זו, אם ביתו של אדם זה פתוח גם לחצר אחרת - אשר ביחס לבית כזה, בתנאים מסוימים, נחשב עירוב חצרות כ'חוב' אף לדעת רבי יהודה - אין העירוב חל עליו; ואף אם זיכה לו בעל המאפייה את הפת על ידי אדם אחר.

[ביאורים ומוספים דרשו שסט, 1]

כאמור, לדעת חלק מהראשונים, וכן דעת השולחן ערוך, דברי חכמים ב'רישא' של המשנה הנ"ל, אמורים אף לדעת רבי יהודה ב'סיפא', שעירוב חצרות נחשב כ'זכות' לאדם. אולם, לדעת רוב הראשונים, דברי חכמים ברישא, בנוגע לעירוב חצרות עבור מי שנתן כסף לבעל המאפייה, אמורים רק לשיטתם ב'סיפא' של המשנה, שעירוב חצרות 'חובה' הוא לאדם.

וביאור הדברים: שאדם זה גילה דעתו כי הוא חפץ דווקא ב'קנין כסף', אשר אינו מועיל במטלטלין, ו'קנין' אחר אינו יכול להעשות שלא בידיעתו, שהרי לדעת חכמים אין עושים עירוב חצרות עבור אדם שלא בידיעתו.

איזה מקום 'מתעורר' על ידי מקום הסמוך לו ודינו משתנה?

מקום שאילו היה ברשות הרבים נדון כמקום פטור - יש אומרים שבכרמלית הריהו בטל לכרמלית ונחשב כמותה; מפני שמקום פטור וכרמלית מין אחד הם, כלומר, מדאורייתא, שניהם אינם רשות הרבים ולא רשות היחיד; ולכן, כאשר נפגש מקום פטור בכרמלית, 'מצא מין את מינו ונעור', ונעשה כרמלית. ויש אומרים שאין הבדל בין רשות הרבים לכרמלית, ובשתיהן יש מקום פטור. ויש שכתבו שכאשר יש שטח פתוח בין הכרמלית למקום הפטור ברוחב ארבע טפחים - אף לדעה זו נחשב מקום הפטור ככרמלית.

[שו"ע שמה, יח-יט, משנ"ב עה, עט, פא, פג, פה רפו, וביה"ל ד"ה ויש; ביאורים ומוספים דרשו, 54]

מקום שאינו רשות הרבים, ואינו רשות היחיד, ואינו 'כרמלית', מוגדר כ'מקום פטור'. ומהו מקום פטור? א. מקום ברשות הרבים, הגבוה מרשות הרבים שלושה טפחים לפחות, כגון תל עפר; ואין בו שטח של ארבעה על ארבעה טפחים; כלומר, אף אם אורכו אלף אמה, אך רחבו פחות מארבעה טפחים - הריהו מקום פטור. וכן מקום הנמוך מרשות הרבים שלושה טפחים לפחות, כגון חפירה, פיר, וכדומה, ואין בו שטח של ארבעה על ארבעה טפחים. ב. חלל רשות הרבים, בגובה של למעלה מעשרה טפחים, וכן חלל כרמלית בגובה זה.

ונחלקו ראשונים אם יש 'מקום פטור' ב'כרמלית', דהיינו,

- * בזמננו, שנוהגים לעשות 'עירוב חצרות' ו'שיתוף מבואות' כאחד - אם לא נותר בפת העירוב כשיעור הנדרש לעירוב, לכתחילה אין לסמוך עליו לשבתות הבאות.
- * לדעת הרמ"א, עדיף לערב עירוב חצרות פעם אחת לכל השנה באמצעות מצה, מאשר לערב בכל ערב שבת מחדש; ויש אומרים שעדיף לערב בכל ערב שבת. ורצוי לקיים את שניהם.
- * כמות הפת הנדרשת לעירוב חצרות היא: כשיש בחצר שבעה עשר בתים או פחות - 'גרורת' לכל בית; וכשיש בה שמונה עשר בתים ויותר - שמונה עשרה גרורות.

אתמול
למדנו

הלוח היומי

י"ט בניסן | רבי מנחם ב"ר אלעזר זמבה
הי"ד, מרבני גטו וורשא ובעל זרע אברהם,
אוצר הספרא, תוצאות חיים ועוד

יארצייט:

שע"ד: רבי יהושע וולק ב"ר אלכסנדר הכהן כץ זצ"ל, בעל סמ"ע, דרישה ופרישה.

תקל"ב: רבי אהרן הגדול ב"ר יעקב פרלוב זצ"ל, מקארלין.

תקפ"א: רבי פנחס אליהו ב"ר מאיר הורוביץ זצ"ל, בעל ספר הברית.

תר"ג: רבי שלמה יהודה לייב ב"ר ברוך זצ"ל, מלענצ'נא.

תרי"ב: רבי אליעזר ב"ר יוסף בנימין ברגמן זצ"ל, מייסד כולל יוצאי הולנד וגרמניה, בעל בהר יראה ועוד.

תרכ"ז: רבי שמואל אביגדור (תוספאה) ב"ר אברהם רבינוביץ זצ"ל, אב"ד קרלין ובעל מנחת ביכורים, שו"ת שאילת שמואל ועוד.

תרס"ג: רבי פנחס אליהו ב"ר יעקב יוסף רוטנברג זצ"ל, אב"ד פילץ-פולין.

תש"ג: רבי מנחם ב"ר אלעזר זמבה הי"ד, מרבני גטו וורשא ובעל זרע אברהם, אוצר הספרא, תוצאות חיים ועוד.

תשמ"ח: רבי יעקב יוסף ב"ר ישראל חיים וייס זצ"ל, האדמו"ר מספינקא.

תשס"ב: רבי שמואל אלכסנדר ב"ר שלמה זלמן אונסדורפר זצ"ל, רב קהילת צאנז פ"ת.

באיזה אופן שייך לעבור על איסור רכילות גם מבלי לספר דבר?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

ב'ביאורים ומוספים' של 'דרשו' מציינים בנוגע לכך, שגם במקרה שהשומע כבר יודע שנגרם לו עוול, יש אופנים שאסור לומר לו. וכגון באופן שאינו יודע זאת בידיעה ודאית, אסור לומר לו, משום שעל ידי כך מחזקים את השנאה בלבו. וכן באופן שכבר הספיק לשכוח מהמאורע, אסור להזכיר לו את הדבר ולעורר את המחלוקת הישנה.

וישנן דוגמאות מורכבות יותר, כמו זו שהחפץ חיים בעצמו מביא: "כגון שיצא ראובן חייב בדין, ופגע בו שמעון ושאל מאתו 'מה נעשה בדינך?', והשיב ראובן: 'נתחייבתי כן וכן', ואמר לו שמעון: 'לא יפה דנו אותך', וכהאי גוונא".

מדוע זו דוגמה מורכבת יותר? כי לפעמים, על ידי ששמעון מאיר את עיניו של ראובן שדנו אותו שלא כדין, יכול ראובן לפעול לתיקון המעוות. החפץ חיים מתייחס לעניין זה (באר מים חיים ס"ק ב) וכותב שגם באופן שניתן לשנות את פסק הדין, אין לומר זאת לפני הנידון, רק לפנות לבית הדין ולדבר עמם על כך. ו'בביאורים ומוספים' של 'דרשו' מציינים בשם הפוסקים, שאם דיבר עם הדיינים ולא חזרו בהם, יכול לומר לבעל הדין שהם טעו בדבר משנה, כדי שיוכל ללכת לחכמים אחרים שיגרמו לביטול הפסק.

האם ישנה מציאות שאדם יעבור על איסור רכילות למרות שלא סיפר שום דבר, ולא העביר לשומע כל מידע? החפץ חיים, בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי (הלכות רכילות כלל ד סעיף א) עוסק במקרה שכזה, ומהדברים עולה כי לא זו בלבד ששייכת מציאות כזו, אלא היא אפילו מצויה ביותר, ואנשים עלולים להיכשל בה מחוסר ידיעה.

וכך כותב החפץ חיים: "איסור הרכילות הוא אפילו אם אין מגלה לו דבר חדש. שגם הוא ידע כי כן וכן דיבר פלוני אודותיו או עשה ענין פלוני שהוא נוגע לו, רק שהוא בעצמו לא התבונן עדיין בזה על פלוני שעשה עולה בזה, והרוכל הזה מעורר לו על זה... אפילו הכי רכילות מקרי, כיון שעל ידי דיבורו נולד ענין חדש שגורם בזה להכניס שנאה בלבו על אותו פלוני".

הסיטואציה שמתאר ה'חפץ חיים' שכיחה מאוד. נתאר לעצמנו: פלוני ממכרנו, או בן משפחה, מספר לנו לתומו על עניין מסוים שהיה בינו לבין זולתו. הוא לא חושב שהיה בזה עוול כלשהו כלפיו. אולם אנו סבורים שהוא מדי 'תמים', ושהוא מאפשר לאחרים 'לדרוך' עליו, ומתוך דאגה כנה אנו מסבירים לו בלהט עד כמה ההוא לא צדק במה שעשה לו... נמצא, שעל ידי דיבורנו "נולד עניין חדש שגורם בזה להכניס שנאה בלבו על אותו פלוני".

ד' לעומר

ומן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד.

(רמב"ן, שמות יג טז)

נשתדל להתחזק בידיעה שכל מהלך חיינו אינו מסודר ביד הטבע והמקרה אלא הכל מושגח בהשגחה פרטית לפרטי פרטים